NR 5

POLSKA

CO POLSKA POKAŻE ŚWIATU NA WYSTAWIE NOWOJORSKIEJ

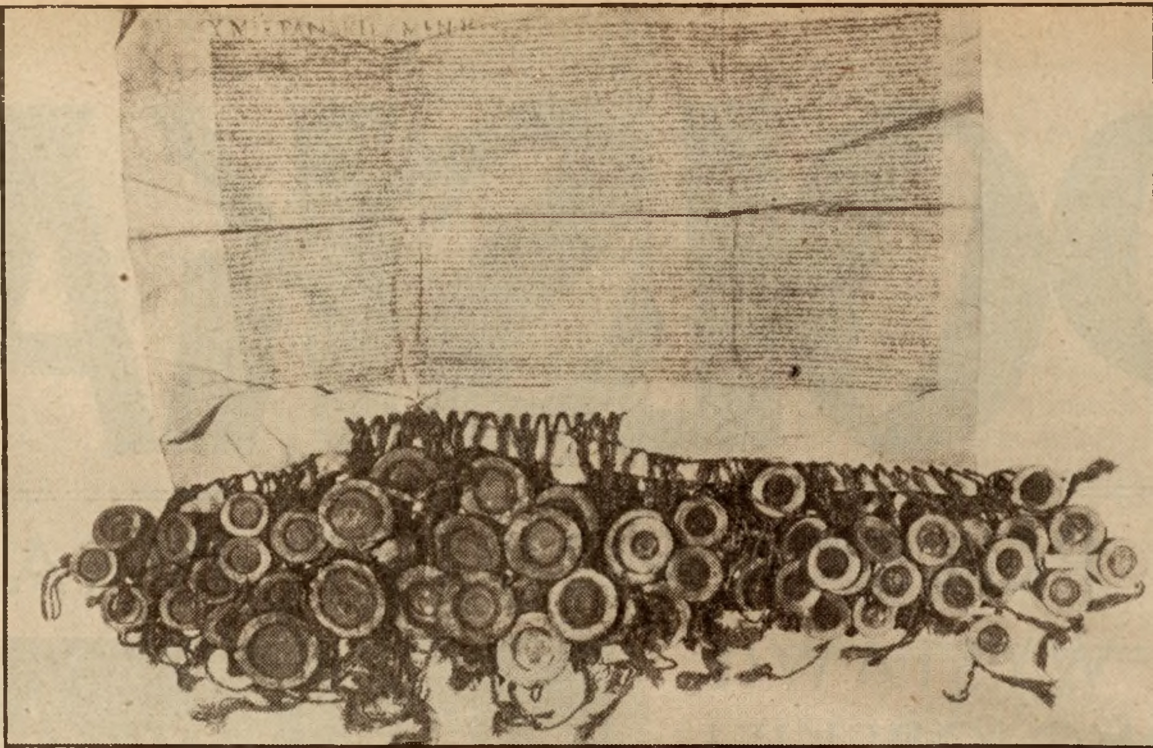
Jesteśmy państwem i narodem szóstym w Europie pod względem powierzchni kraju i pod względem liczebności. Mamy za sobą 10 wieków kultury zachodnio-europejskiej i bohaterskiej historii. 8 milionów Polaków, którzy opuścić musieli Ojczyznę w czasach ciężkich dla niej, mówi o Polsce całemu światu. Do ogólnoludzkich zdobyczy na polu nauki i sztuki często włączali i włączają swe dziela polscy lekarze i inżynierowie, poeci i muzycy, rzeźbiarze i filozofowie.

Mamy więc co pokazać światu na Wystawie Światowej w Nowym Jorku. Wszystkie swe zdobycze: osiągnięcia wielkich jednostek i wyniki pracy całego Narodu pokaże Polska światu na Wystawie Nowojorskiej w pawilonie, o którym wicedyrektor Wystawy Johnson powiedział, że szata zewnętrzna jego jest jedną z najbardziej udanych na Wystawie.

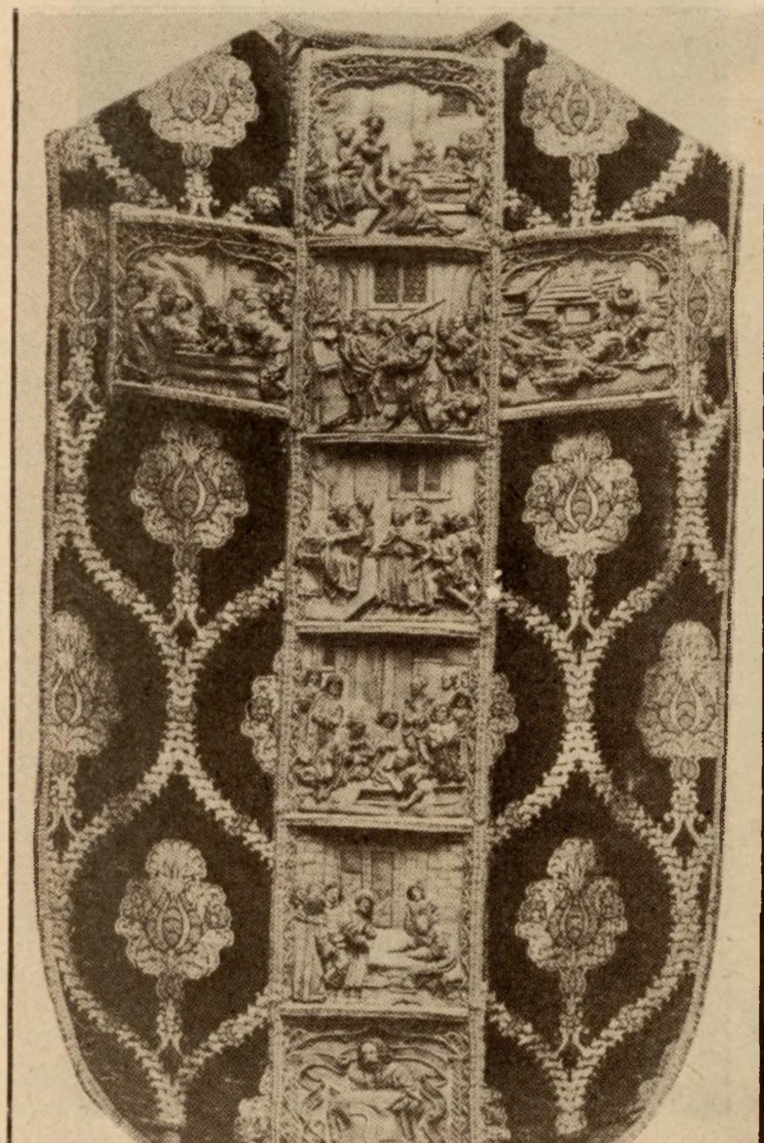
Pawilon polski jest szybko wykańczany. Nad eksponatami pracowało przez rok blisko 4.800 osób. Dziś eksponaty te znajdują się już w drodze do New-Jorku. Będą one w liczbie ok. 10.000 umieszczone w kilkunastu salach, obrazując największe wartości Polski dawnej, pracę Polski współczesnej, projekty i plany Polski przyszłej.

Sala nauki — jedna z dziesięciu tablic obrazujących wklad Polski do nauki światowej. Promieniotwórczość — Maria Curie-Skłodowska.

Sala Honorowa. — Akt Unii Lubelskiej z 1569 r.

Dawna sztuka polska — Ornat Kmity z początku XVI w. — arcydzieło haftu wypukłego.

Sala honorowa

Centralnym punktem pawilonu będzie Sala Honorowa, w której zestawiono pamiątki świetności historycznej i kulturalnej Polski dawnej z przekrojem gospodarczo-organizacyjnym Polski niedalekiej przyszłości. Po prawej stronie sali znajduje się 7 dużych obrazów Bractwa św. Łukasza, których tematem są fakty historyczne najważniejsze dla rozwoju państwa polskiego, a jednocześnie wiążące go ściśle z całą kulturą i dziejami Europy ówczesnej. Są to: r. 1000 — pielgrzymka cesarza Ottona III do grobu św. Wojciecha w Gnieźnie i uznanie Bolesława Chrobrego za monarchę równorzędnego cesarzowi; r. 1386 — chrzest Litwy; r. 1430—przywilej Jedlneński, który gwarantuje szlachcie nietykalność osobistą; r. 1569 — Unia Lubelska, łącząca ostatecznie Polskę z Litwą i Rusią; r. 1573 — Konfederacja Warszawska uchwalająca równość wszystkich wyznań w Rzeczypospolitej; r. 1683 — odsiecz wiedeńska i 1791 r. — Konstytucja 3-go Maja jako najbardziej postępowa myśl polityczna Europy.

Każdy z tych obrazów, w których przedstawiona jest rola cywilizacyjna Polski w historii Europy ilustrowany będzie szeregiem dokumentów jak

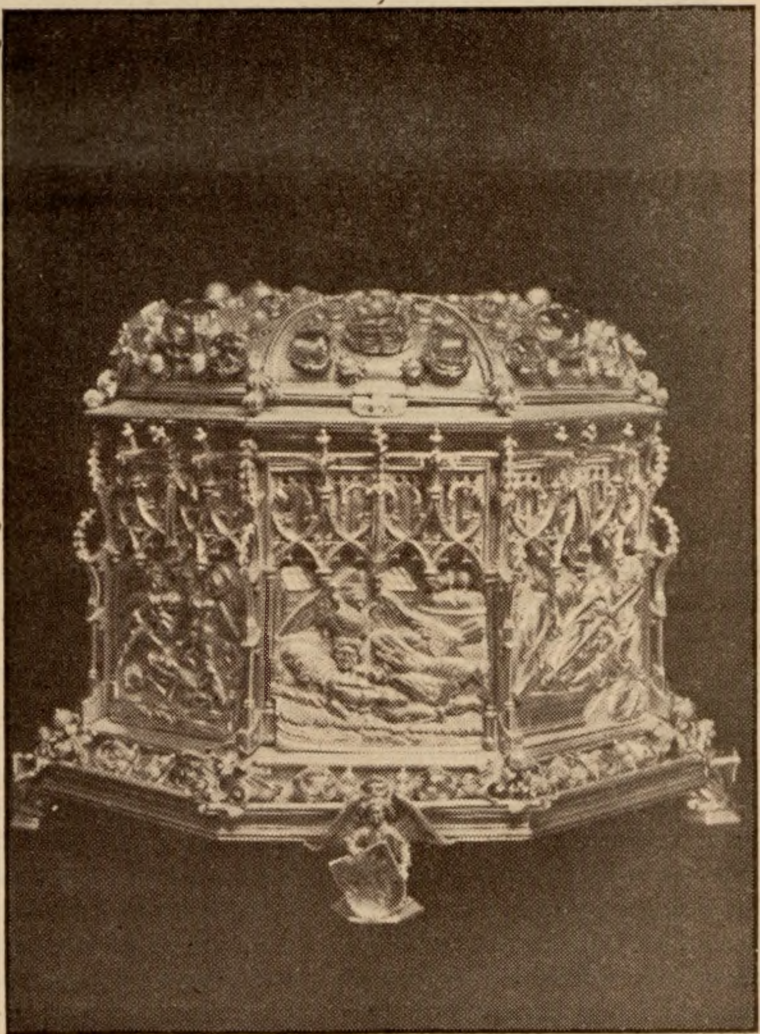
Dawna sztuka polska. — Tryptyk z historią św. Jana Jałmużnika. — Dzieło nieznanego malarza polskiego z końca XV w.

kopią aktu Unii Lubelskiej, dokumentami założenia Akademii Krakowskiej, dzisiejszego Uniwersytetu Jagiellońskiego, aktami konfederacji radomskiej, listem cesarza Leopolda do Sobieskiego z prośbą o pomoc dla Wiednia, aktami Konstytucji 3-go Maja itd.

Salę honorową w głębi zamyka niska, kuta w żelazie bariera, o którą oparte będzie 10 pamiątkowych sztandarów.

Na środku Sali stoi na wysokim czarnym cokole pomnik Marszalka Piłsudskiego w bronzie, dłuta Kazim. Ostrowskiego.

Lewa ściana Sali Honorowej jest przeznaczona na zobrazowanie rozwoju przyszłej Polski na tle jej historycznej struktury gospodarczej i położenia geopolitycznego w Europie. Osiągnięto to przy pomocy map malowanych na drzewie, obrazujących historyczny stan danej kwestii. Przed mapą na szkle malowane są złotem te same zagadnienia w Polsce przyszłej, z zaznaczeniem osiągnięć dzisiejszych. Mamy więc kolejno kartogramy przedstawiające wpływ Polski na życie Europy środkowej, położenie Polski na głównych szlakach komunikacyjnych Europy, plany przebudowy gospodarczej, zagadnienia ludnościo-

Dawna sztuka polska. — Szczerozłota szkatuła na głowę św. Stanisława w katedrze na Wawelu. — Dzieło złotnika krakowskiego z 1504 r.

E R R A T A.

W **nrze 5** (29.I.1939) **„Polski"** p. t. **„Co Polska pokaże światu na Wystawie Nowojorskiej"** wskutek omyłki drukarskiej znie=kształcono podpis pod górną ilustracją na str. 7=ej. Winien on brzmieć: **Sztuka współczesna — fragment fresku Eliasza Kanarka.**

we i rolę Polski w świecie. Poza tym sala zdobna będzie kutymi w żelazie herbami historycznych ziem polskich, arrasami z Wawelu oraz szeregiem bezcennych eksponatów, świadectw bogactwa kultury polskiej.

Sala nauki

Hasło sali nauki brzmi: Jesteśmy i trwamy już z górą 1000 lat. Wielu polskich uczonych słynęło w średniowieczu w całym ówczesnym cywilizowanym świecie. Dzisiaj nauka polska zajmuje w nauce światowej poczesne miejsce. Mamy chlubne tradycje w działalności naukowej.

Królowie polscy w XIV-tym wieku zakładają jeden z pierwszych uniwersytetów w Europie, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie i są jego opiekunami. Ich tradycję podjęli Prezydenci Rzeczypospolitej Narutowicz i Mościcki — ludzie nauki, swoimi pracami wnosząc nowe zdobycze do nauki polskiej, opiekując się instytutami naukowymi.

10 tablic sali nauki zaprojektowanych i wykonanych przez Muzeum Techniki i Przemysłu w Warszawie ukazuje nam wkład, jaki wniosła Polska do nauki ogólno-ludzkiej w różnych działach i przedstawia zdobycze poszczególnych dziedzin: astronomii, matematyki, fizyki, chemii, promieniotwórczości, przyrody, medycyny, aeronautyki, architektury i archeologii. Teksty, dokumenty i kilka aparatów pomysłu polskich wynalazców, stanowią uzupełnienie tej sali.

Przemysł polski i jego stan obecny

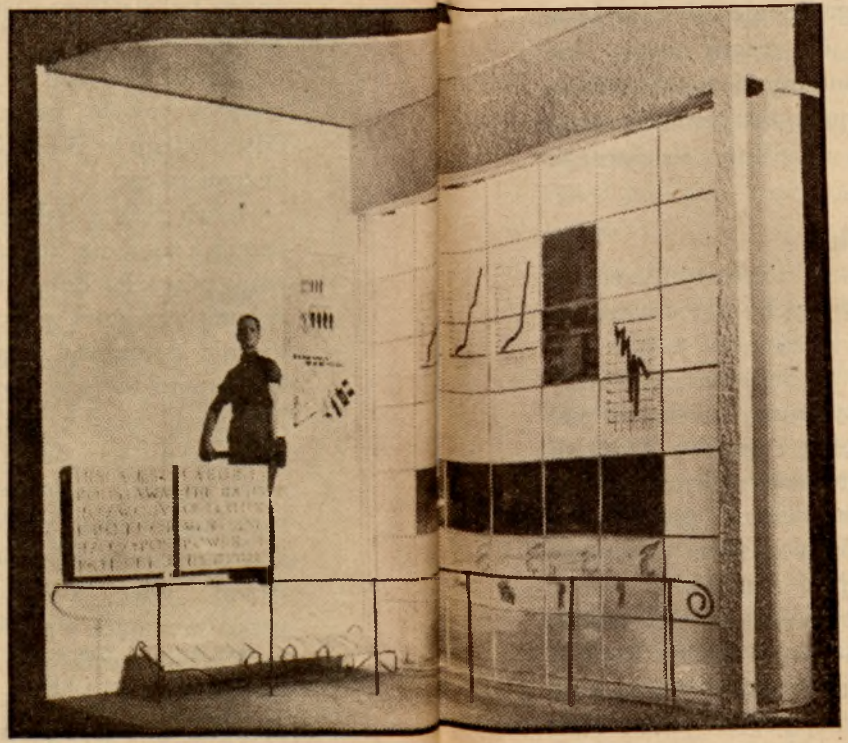
Sala przemysłu ilustruje rozwój przemysłu polskiego i jego stan obecny. Tablice uplastyczniają różne gałęzie przemysłu polskiego, wzrost wartości produkcji, zdobywanie nowych rynków na świecie. A ma Polska czym się pochwalić. Weźmy np. węgiel — eksportuje się go do 30 krajów czterech części świata. Zasoby starczą przy dzisiejszej eksploatacji rocznej, która wynosi 45.000.000 ton, na 2.000 lat. Pokłady są najgrubsze w Europie, a dzięki nowoczesnemu wyposażeniu kopalń wydajność dzienna jednego robotnika jest największa na świecie — 2.000 kg. Inny dział — przetwórstwo metali — Polska produkuje obrabiarki, lokomotywy, wagony, silniki lotnicze, samoloty, samochody, maszyny rolnicze. Największe zakłady hutnicze „Wspólnota Interesów" na Śląsku produkują co 12 minut wagon stali (15 ton). Roczna wartość polskiej produkcji metalowej — 200.000.000 dol. Na tablicach opracowano 14 gałęzi przemysłu polskiego: włókno, węgiel, elektryczność, hutnictwo żelaza i cynku, cukier, papier, drewno, chemikalia, sól, spirytus, szkło, przetwórstwo metali, przemysł mięsny i hodowla nasion.

Sala przemysłu — Przetwórstwo metalowe (wart. produkcji rocznej 200 mil. dol.)

Sala nauki. — Wkład astronomii polskiej do nauki światowej.

Fragment stoiska — „Człowiek w Polsce".

Do wykonania tablic zastosowano materiał związany z daną gałęzią przemysłu. Mamy więc tablice, w których, jako tła użyto węgla, drzewa, soli.

Człowiek w Polsce

Sala spraw społecznych składa się z trzech stoisk: człowiek w Polsce — oświata — architektura i urbanistyka.

Za ideę przewodnią sali spraw społecznych przyjęto Art. 8 Konstytucji Kwietniowej, który głosi: „Praca jest podstawą rozwoju i potęgi Rzeczypospolitej". Powyższy tekst wyryty został na dwóch białych płytach kamiennych umieszczonych na ścianie.

Obok płyt umieszczono dużą fotografię robotnika trzymającego w rękach młot kowalski. Na piersi robotnika widnieje napis: Głównym bogactwem każdego kraju jest człowiek, jego praca, jego myśl.

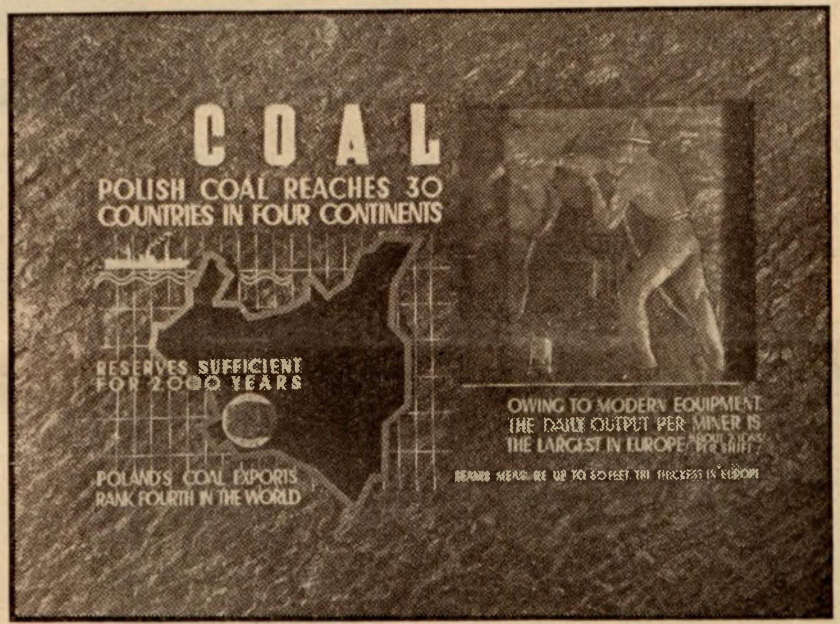
W powyższym ujęciu plastycznym zawarta jest myśl, że ideałem Polski nie jest człowiek „umundurowany psychicznie", szeregowy, ujednolicony, lecz człowiek rozumiejący głęboko swe obowiązki względem Państwa i Społeczeństwa, zdyscyplinowany społecznie, ale jednocześnie wolny, obdarzony swobodą przejawiania swych istotnych wartości twórczych.

Na tejże ścianie zobrazowano na dwóch barwnych tablicach dynamizm ludności polskiej, wskazując, że wzrasta ona o wiele szybciej aniżeli w innych krajach.

Najważniejsze osiągnięcia Polski w dziedzinie opieki społecznej ujęte zostały w trzy główne zagadnienia: opieka nad dzieckiem, nad jednostką pracującą, nad jednostką niezdolną do pracy.

Główne napisy umieszczone na tej ścianie brzmią następująco: Ponieważ głównym bogactwem kraju jest człowiek i jego praca, więc

dbamy o zdrowie dziecka
dbamy o zdrowie pracownika
posiadamy przymusowe ubezpieczenia społeczne.

Sala przemysłu. — Węgiel kamienny (eksport do 30 krajów świata).

W wyniku zorganizowanej na szeroką skalę akcji opieki nad dzieckiem osiągnęliśmy znaczny spadek śmiertelności.

Jako wyraz troski polskiego społeczeństwa o człowieka pracy podane zostały najważniejsze normy ustawodawstwa społecznego, a mianowicie wprowadzenie:

8-o godzinnego dnia pracy od 1919 roku.

Płatnych urlopów od 1922 r.

Ochrony pracy kobiet i młodocianych od 1924 r.

Umów zbiorowych i rozjemstwa w rolnictwie od 1919 r., w przemyśle i handlu od 1933 r.

Dział oświaty w tablicach swych uplastycznia nam ustrój szkolnictwa z 1932 roku, który daje równe szanse oświatowe dzieciom wszystkich warstw społecznych, uwzględnia uzdolnienia oraz zamiłowania młodzieży i umożliwia jej zdobycie zawodu.

Każdy obywatel, który odczuwa brak głębszego wykształcenia i młodzież od 18-tu lat z ukończoną tylko szkolą powszechną mogą dojść do najwyższego szczebla wykształcenia ogólnego i zawodowego dzięki szkołom dokształcającym, uniwersytetom ludowym, kursom wieczornym i gimnazjum dla dorosłych.

Szkoła polska, której zadaniem jest wychowywanie wartościowego i twórczego człowieka, świadomego swych obowiązków obywatela, nie poprzestaje na kształceniu uczniów, ale domaga się współdziałania młodzieży ze społeczeństwem.

Organizacje młodzieży zbliżają ją do zagadnień społecznych i dopomagają młodzieży w pracy samowychowawczej. Organizacje rodziców współpracują ze szkołami, dają młodzieży pomoc naukową, materialną i lekarską.

Sala sztuki współczesnej— Władysław Jaworski. — Kopanie ziemniaków.

Sztuka współczesna. — Czapski Józef. — Portret.

Zdobycze budownictwa szkolnego stanowią przejście do następnego działu architektury i urbanistyki.

Na tle fotografii zabytków architektury i nowowzniesionych budowli znajduje się plan Biskupina, osady z VI-go wieku przed Chrystusem. Zagadnienie urbanistyki w Polsce nie jest rzeczą nową. Już 2500 lat temu na ziemiach dzisiejszej Rzeczypospolitej istniała osada zbudowana według regularnego planu.

Sala sztuki

W sali sztuki zebrano dzieła artystów, żyjących przedstawicieli wszystkich kierunków w plastyce. Dzieła te będą reprezentowały współczesną sztukę polską — malarstwo, rzeźbę i grafikę. Dość tu wymienić grafików: Chrostowskiego i Mrożewskiego, pracujących dla największych firm wydawniczych Europy i Ameryki.

W specjalnym stoisku malarstwo miniaturowe będzie ilustrowało historię Polaków w Ameryce od legendarnej postaci Jana z Kolna poprzez czyny Kościuszki i bo-

Sztuka współczesna. — Fragment Eliasza Kanarka.

haterską śmierć Pulaskiego do czasów najnowszych Wilsona i Paderewskiego.

Rzemiosło artystyczne

Sala rzemiosła artystycznego ma na celu pokazanie w jakich kierunkach rozwija się w Polsce rzemiosło artystyczne, do jakich dochodzi rezultatów. Zobrazują nam to przedmioty z ceramiki, szkła trawionego, metalu, żelaza kutego i lanego, srebra, miedzi, tkaniny lniane i jedwabne, meble, jako pojedyncze eksponaty i pięć wnętrz skomponowanych jako całość przedstawiających hall, pokój pani, pokój pana, pokój jadalny i dziecinny. Biżuteria, książki, a nawet dzięki formom zachowanym od XVI wieku odlewy pierników toruńskich bogato polichromowane i złocone świadczą o wielostronności polskiego rzemiosła artystycznego.

Sztuka ludowa

Bardzo bogata i barwna będzie sala sztuki ludowej.

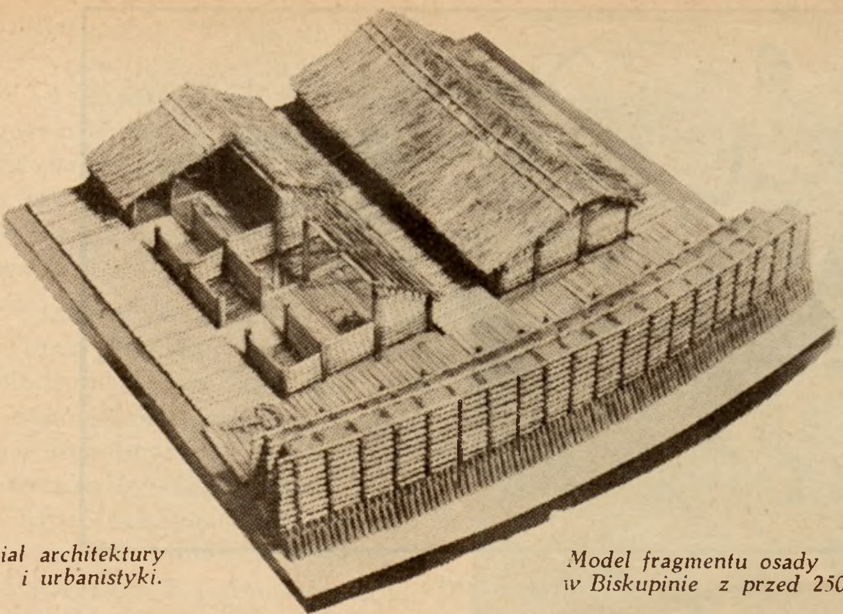
Stroje ludowe: góralski, kurpiowski, huculski, krakowski, wielkopolski, łowicki i śląski pozwolą ocenić całą swą różnorodność, barwę i piękno. W koło nich zgrupowane przedmioty codziennego użytku oraz dzieła sztuki ludowej: meble, tkaniny, malowidła na szkle, koronki świadczą, że Polak na każdym stopniu społecznym dba o piękno stroju i wnętrza swego mieszkania. Lud polski zdobiąc swe meble, dekorując ściany wycinkami z papieru oraz wkładając wiele artyzmu i pracy w przedmioty, związane z każdą dziedziną jego życia, mówi o swej bogatej kulturze wewnętrznej, o tym, że nie patrzy na świat jedynie z materialistycznego punktu widzenia, ale widzi w nim głębsze, nie podlegające dyskusji wartości.

Podróżujmy po Polsce

Sala turystyki podzielona została na 2 części: turystyki i komunikacji. Część poświęcona turystyce ma na celu pokazanie piękna

Sztuka współczesna — Skoczylas Władysław — Święty Sebastian (drzeworyt).

Dział architektury i urbanistyki.

Model fragmentu osady w Biskupinie z przed 2500 lat.

krajobrazu polskiego i jego różnorodności — od błot poleskich poprzez zabytki architektury średniowiecza do nowoczesnych zakładów przemysłowych, portów i zapor wodnych. Obok dzielnic uprzemysłowionych i nowoczesnych posiada Polska inne nietknięte ręką ludzką przez tysiąclecie z zachowaną egzotyką stroju, sztuki i obyczaju.

Bogactwo terenów sportowych ilustrują fotografie terenów narciarskich w nieprzerwanym łańcuchu górskim o długości 800 km., morza, terenów żeglarskich na przepięknych jeziorach Augustowskich i terenów szybowcowych na Wołyniu i Podkarpaciu. O dorobku Polski w zakresie sprzętu sportowego świadczą modele szybowców, dzieło konstruktorów o światowej sławie, sprzęt narciarski, wysokogórski, żeglarski.

Druga część sali, poświęcona komunikacji obrazuje w 4-ch stoiskach polską komunikację lądową, morską i powietrzną oraz zdobycze techniki i rodzimego przemysłu w tych dziedzinach. Stoisko poświęcone polskiemu morzu kończy dział turystyki i stanowi przejście do sali morskiej.

Polska na morzu

Sala morska jest syntezą dorobku Państwa Polskiego na morzu z jednoczesnym uwypukleniem polskich tradycji morskich.

W ujęciu graficznym tablic i modeli rysuje się rozwój polskich portów morskich — Gdyni i Gdańska, ich obrotów, z podkreśleniem znaczenia portu polskiego w międzynarodowym handlu morskim. Rozwój polskiej marynarki wojennej i handlowej i wzrastająca linia połączeń linii żeglugi polskiej ze światem, świadczą o naszej ekspansji morskiej.

Tak wyglądać będzie w ogólnych rzutach Pawilon Polski na Wystawie Nowojorskiej. Polska pokaże światu co ma najlepszego. Jeśli ktoś z Was, Polacy z zagranicy zwiedzi Wystawę, a zwiedzić ją powinni wszyscy Polacy amerykańscy, niech wie i wierzy, że za błyszczącymi płaszczyznami wykresów, za z wielką troskliwością wykonanymi tysiącami eksponatów, za bogactwem pawilonu stoi Polska wykuwająca swą wielką przyszłość. Niech wie, że za planami i projektami na przyszłość stoi wola 35.000.000 Narodu, który chce je wszystkie jak najprędzej wykonać.

Fragment stoiska mody polskiej.